

Проф. д-р Милена Петровска

**ЛИЦЕНЦИРАЊЕТО
И
МЕДИЦИНСКИОТ
ФАКУЛТЕТ**

Проф. д-р Милена Петровска

**ЛИЦЕНЦИРАЊЕТО
И МЕДИЦИНСКИОТ
ФАКУЛТЕТ**

Скопје, 2004.

ПРЕДГОВОР

Процесот на реформи и трансформација на здравствениот систем во Република Македонија, отпочнат пред неколку години, се уште е во тек со поголеми или помали видливи показатели за неговата целисходност. Кај докторите тоа создава чувство на несигурност, незадоволство со постоечката состојба и безперспективност на професијата во ваквото општествено – економско милје. Веројатно, ваквото доживување на сопствената професија и како субјекти кои директно ја спроведуваат здравствената дејност, ги инхибира докторите поактивно да учествуваат во сите процеси како активни носители на реформите кои се неминовни.

Здравствениот систем на нашата земја мора да претрпи промени заради економските законитости кои го диктираат тоа но, и заради нашето приближување кон стандардите и критериумите на Европската унија.

СТРАТЕГИЈА

Министерството за здравство определи тим чија задача беше да подготвуват „Стратегија за акредитација на докторите во Република Македонија“ заради модернизација на медицинската професија во Македонија со користење на критериуми и стандарди од развиените европски земји. Лекарската комора подготви и подзаконски акти кои имаат за цел имплементација на оваа Стратегија.

Сепак, имплементацијата на Стратегија претставува долг процес кој бара активности и солидна информираност за состојбите на сите релевантни субјекти – Лекарската комора, Медицинскиот факултет, Македонското лекарско друштво и Министерството за здравство. Притоа неопходна е директна и конкретна активност на овие структури за да се овозможи процесот на имплементацијата Стратегија, таа конечно да стане реалност.

Еден од најзначајните сегменти кој директно не приближува до европските стандарди за медицинската професија е процесот на акредитација на докторите. Токму акредитација на докторите и особено нејзината имплементација претставуваат најдиректна можност докторите преку своите професионални и еснафски здруженија активно да учествуваат во креирањето на иднината на професијата.

ШТО Е АКРЕДИТАЦИЈА?

Акредитацијата претставува процес кој води кон формално признавање на знаењето, вештините и ставовите и претставува основа на која се издаваат лиценците за професионална активност на поединци или институции. Овој процес подразбира оценување и следење на работата чија крајна цел е задоволување на потребните професионални стандарди. На тој начин акредитацијата придонесува за подобрување на квалитетот на здравствената заштита на пациентите, за заштита на пациентите од докторите кои лошо ја обавуваат својата професија, но и за подобрување на статусот на докторите кои покажуваат квалитет во работата.

ЗОШТО Е ПОТРЕБНА АКРЕДИТАЦИЈАТА?

Акредитацијата е процес кој треба да обезбеди континуиран професионален развој на докторите и задоволување на минималните стандарди, односно, добра медицинска практика за обезбедување на комплетна, сигурна, етична и квалитетна здравствена заштита. На тој начин пациентите, но и докторите се заштитуваат од докторите кои работат лошо, со што се подига и дигнитетот на професијата. Индиректно, акредитацијата ќе обезбеди повисоко ниво на медицинската едукација на сите нејзини степени, ќе ги зајакне професионалните здруженија и организации, а со тоа и ќе го подобри статусот на докторите во заедницата.

Воведувањето на акредитацијата ќе обезбеди мерлив, транспарентен и објективен систем на регулирање и вреднување на медицинската професија. Принципот „оценувањето го поттикнува учењето“, е од особено значење за македонскиот здравствен систем. Тој обезбедува добри здравствени работници кои се резултат на добра едукација, квалитетен образовен систем и транспарентна професионална проценка на стручните способности. Правото да се продолжи со работа во истата дејност ќе се задржува единствено преку системот на акредитација и реакредитација и проценка на компетентноста на докторите.

Целта на системот на акредитација е да се поттикне професионалниот развој на здравствените работници, да се подобри управувањето со хуманите ресурси во здравството и да се подигне личната одговорност во исполнувањето на професионалните обврски. Тоа неминовно води до подигнување на стандардите на здравствените институции за добра медицинска пракса.

АКРЕДИТАЦИЈА НА ДОКТОРИТЕ ВО ЕВРОПА...

Земјите членки на Европската унија како и оние кои се стремат да станат нејзини членки, развиваат систем на безбедна и квалитетна здравствена заштита. Често употребуваниот термин ДОБРА ЛЕКАРСКА ПРАКСА ги означува стандардите кои се очекуваат од сите доктори и нивната медицинска практика. Овој термин ја подразбира, пред се, стручната компетентност, одржување на континуитет во високите стандарди на стручното работење, вклучување во континуирана медицинска едукација, професионално однесување во согласност со етичките стандарди на медицинската професија и ненанесување штета врз здравјето на пациентите.

На тој начин земјите од Европската унија воспоставуваат строги и дефинирани стандарди во медицинската практика и во здравствената заштита на пациентите.

Империатив:

- квалитетот на додипломската и постдипломската едукација;
- работата на докторите под надзор во тек на задолжителната практична лекарска обука;
- дозвола за самостојна работа по завршувањето на постдипломската едукација и специјализација по примарна здравствена заштита или друга специјалност;
- минимумот на траењето на задолжителната практична лекарска обука и на сите специјализации;
- опис на работните обврски на докторите од примарната здравствена заштита.

Акредитацијата освен во земјите членки на Унијата се спроведува и во Балтичките земји, Словенија, Хрватска итн.

... И ВО МАКЕДОНИЈА

Лекарската комора на Република Македонија активноста за воведување на акредитацијата на докторите ја почна пред повеќе од 10 години. Условите за законско воспоставување и спроведување на акредитацијата во тоа време не беа поволни, иако Лекарската комора изготви правилници за издавање на лиценца за работа, за регистар на докторите и за континуирана медицинска едукација.

Моментно во Македонија не постои мерлив систем и регулатива кои би не приближиле до европските стандарди, а со тоа би овозможиле прифаќање на наште дипломи и можност докторите од нашата земја без предуслови и ограничување да работат во странство.

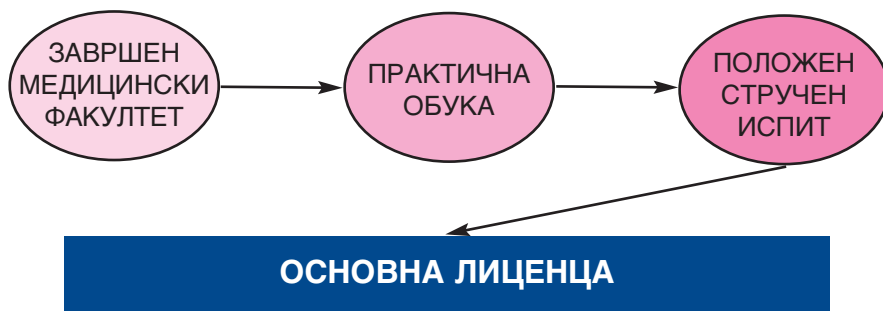
Анализите, пак покажуваат дека во медицинската професија во Македонија постои прекубројност на доктори, голем број на невработени доктори, голем број студенти на Медицинскиот факултет во Скопје и се уште голем интерес за студиите по медицина. Од друга страна пак, потребата од доктори е многу ограничена.

НИВОА НА АКРЕДИТАЦИЈА

Акредитацијата на доктори е неопходна и ќе се одвива на три нивоа:

- **ОСНОВНА ЛИЦЕНЦА** - лиценца за работа под надзор;
- **ЛИЦЕНЦА ЗА РАБОТА** - право на самостојна работа;
- **РЕЛИЦЕНЦИРАЊЕ - РЕАКРЕДИТАЦИЈА**, обновување на лиценцата за работа по определен временски период.

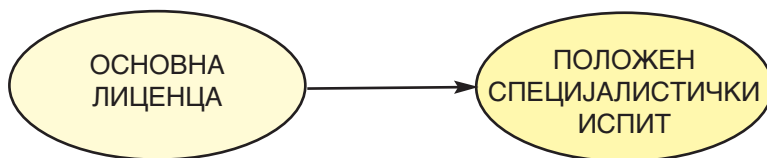
I. ОСНОВНА ЛИЦЕНЦА - ЛИЦЕНЦА ЗА РАБОТА ПОД НАДЗОР

ПРОМЕНА:

- на структурата и организацијата на практичната обука со цел да се подигне ниво-то на клиничките вештини и нивото на професионалниот однос на дипломираните доктори. Тоа ќе се постигне со активна работа под супервизија на едукатори и мен-тори кои ќе бидат одговорни за постигнатиот прогрес на докторот.
- трансформација на стручниот испит така што тој ќе ги проверува теоретските и практичните знаења на докторите но и нивниот однос кон пациентите, колегите и професијата. Испитот треба да биде објективен, транспарентен и реален.

II. ЛИЦЕНЦА ЗА РАБОТА - ПРАВО НА САМОСТОЈНА РАБОТА

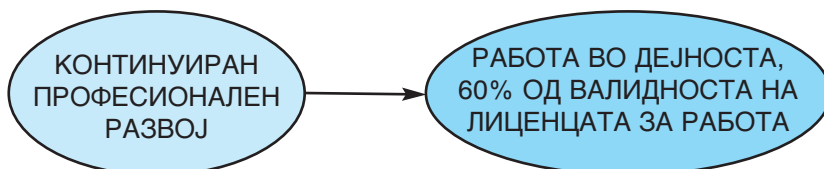
ЛИЦЕНЦА ЗА РАБОТА

ПРОМЕНА:

- процесот на специјалистичката едукација да се обавува во специјално акредитирани установи, под раководство на ментори и лични едукатори кои активно ќе го следат прогресот на докторот.
- Процесот на едукација треба да се базира на методот на учење засновано на решавање на определен клинички проблем. Во тек на едукацијата треба да се усвои и методот на само –оценување и анализа на резултатите од работата, како и важноста на размената на стручните мислења помеѓу колегите.
- специјалистичкиот испит треба да транспарентен, објективен и валиден и да ги оцени теоретските знаења, практичните вештини и професионалните ставови на кандидатот.

III. РЕЛИЦЕНЦИРАЊЕ - РЕАКРЕДИТАЦИЈА

ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ВАЖНОСТА НА ЛИЦЕНЦАТА ЗА САМОСТОЈНА РАБОТА.

РЕЛИЦЕНЦИРАЊЕ обновување на лиценцата за самостојна работа

КРИТЕРИУМИ:

- сертификати за континуиран професионален развој од тесната специјалност;
- реакредитација на секои 7 години.

Системот на лиценцирање и релиценцирање на докторите во Македонија подразбира промени во повеќе сфери на докторската професија. Медицинскиот факултет во овој процес го има клучното место на едукација.

Нивоата на едукација во кои се вклучува Медицинскиот факултет се:

- ❖ Додипломска едукација на студентите по медицина;
- ❖ Постдипломска едукација на докторите во текот на задолжителната практична обука (стаж), по која докторот се стекнува со право да полага стручен испит, неопходен за добивање на основна лиценца, односно право за работа под надзор на доктор со лиценца за работа;
- ❖ Специјализација во некоја медицинска област, за стекнување на лиценца за работа.

ДОДИПЛОМСКА ЕДУКАЦИЈА

Медицинскиот факултет заедно со другите учесници во процесот на едукацијата, како Македонското лекарско друштво, има задача да го подигне нивото на медицинската едукација во Република Македонија и да го координира процесот на едукација. Идните доктори треба да ги користат современите знаења и вештини, кои се темелат на новините во медицинските науки и медицинската професија.

Методите на едукација мораат да се адаптираат на новите медицински информации. Докторот треба да биде оспособен за ефикасна комуникација со пациентите, што треба да го научи во текот на студиите.

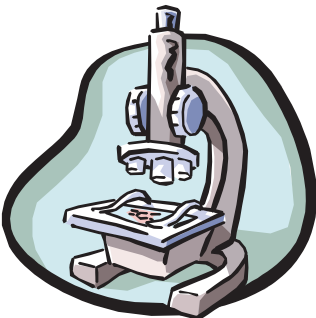

Цели на родилотската едукација се студентош:

- да стекне **знаења и разбирања** за здравјето и неговото унапредување, болестите, превенцијата и терапијата
- да стекне **знаења и умеења** во основните медицински вештини, како што се земање анамнеза, изведување на физикален преглед, проценка на менталниот статус, интерпретација на наодите и спроведување на некои основни медицински техники и постапки
- да стекне **однос кон професијата** со што ќе стреми кон високите стандарди во медицинска практика, во текот на грижата за пациентите и популацијата, како и кон постојан сопствен професионален развој

Задачи на родиплотската настаба се:

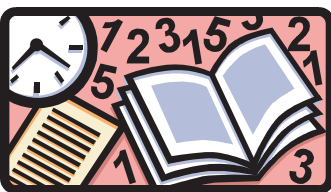
- во однос на **знаењата**: научна основа на медицинските постапки; разбирање на истражувачките методи; способност за евалуација на забележувањата; препознавање и испитување на проблемите и решавање, превенција и третман на болестите, кај сите возрастни групи на пациенти; влијанието на околината и социјалната средина, законската легислатива и меѓусебните комуникации на поединецот и општеството како и организацијата на здравствената грижа;
- **умеењата** во примена на основните клинички методи и постапки;
- градење **стабови** што се основни за практичната медицина.

Промените се однесуваат на воведување на нови методи и форми на настава, како учење преку **совладување на постојатени проблеми** (Problem based learning), во однос на старите форми на учење со **самосовладување** (Self directed learning); **интерактивна настава** и **настава во мали групи** повеќе од класичната настава ex cathedra; објективна проценка на теоретските знаења, практичните вештини, комуникациските вештини и ставовите кон професијата, пациентите и колегите преку специфични форми на **конструктивна проценка** (formative assesment) и **завршна проценка на знаењата** (summative assesment).

Според анализата на Европските системи за додипломската едукација и декларациите за хармонизација на медицинската едукација, Медицинскиот факултет има задача да изврши реформа и модернизација на:

- ✓ **Курикулумот на студии** (наставните содржини и режимот на студирање), да ги адаптира на она што се очекува од новиот доктор да го знае и да умеа да го изведе пред да дојде на задолжителна практична обука:
 - со редуцирање на преоптоварена наставата;
 - интердисциплинарна синтеза, координација и синхронизација на катедрите.
- ✓ **Наставните методи**, со форсирање на студентите за самостојно учење, со информации за научниот метод и научното истражување во работата, и развој на самокритичност;
- ✓ Процесот на **оценување**.

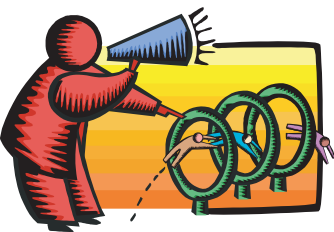
Променише во годишлот-
ската настаба на
Медицинскиот факултет се
врцаат во управец на модерн-
зирање на настабата по мед-
цина според принципите на

- 😊 ран контакт на студентот со пациент;
- 😊 воспоставување на принципот на совладување на медицински проблеми (Problem Based Learning);
- 😊 работа во мали групи, како и промени во методологијата на проценка на совладаните знаења и вештини.

ЗАДОЛЖИТЕЛНА ПРАКТИЧНА ОБУКА

Анализата на процесот на медицинската едукација во Република Македонија покажа недостаток на практична обученост на дипломираните доктори. Тоа е една од причините заради кои медицинската едукација во нашата земја отстапува и е некомпатибилна со европските стандарди.

Практична обука претставува период во кој дипломираниот студент по медицина се трансформира доктор со можност теоретското знаење да го надополни со развивање на практични вештини и да развие на правилен став и однос кон пациентот и професијата воопшто. Тоа претставува и подготовка на докторот за специјализација во некоја од медицинските специјалности.

Програмата на обука е фокусирана кон стекнување практични вештини и ставови кон пациентот и професијата, воопшто. Таа ги развива сите клинички вештини, како и способноста за синтезирање на информации и поставување на дијагноза, креирање на план за дијагностичко испитување и план за лекување. Сето ова треба да се врши врз принципите на **тегуциналта базирана на факти** (Evidence Based Medicine) и да обезбеди прифаќање на долготрајниот процес на **конинуиран професионален развој (КПР)**.

Од стажантот се очекува да биде во близок контакт со пациентите и активно да работи под надзор, како дел од стручниот тим.

Во тек на практичната обука стажантот ќе има **ментор** кој ќе биде ангажиран да го следи процесот на обуката и да посредува во решавањето на евентуалните проблеми. Надзорот на работата во тек на практичната обука ќе ја вршат **едукатори** преку директен, близок и постојан контакт со стажантот.

Стручниот испит треба да го оцени теоретското знаење, клиничките вештини и ставовите на докторот, преку примена на повеќе различни објективни и современи методи. Успешното завршување на испитот ќе значи задоволително ниво на знаење и вештини за да може да се стекне со основна лиценца, доносно со право за работа под надзор.

На крајот на практичната обука докторот треба да покаже:

- ☑ свесност за професионалната одговорност;
- ☑ однос кон пациентите, нивните семејства и колегите;
- ☑ свесност за правото на пациентот на дискреција, почит, информираност и право на избор;
- ☑ свест за сопствените можности и потребата од тимска работа;
- ☑ способност за прифаќање на промени и сообразување со неизвесноста.

СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА И СУБСПЕЦИЈА- ЛИЗАЦИЈА

Во врска со специјализациите по сите специјалности, Медицинскиот факултет е должен да ги подготви планот и програмите за специјализација по сите специјалности

Планот и програмата за секоја специјализација ги подготвува соодветната катедра на Медицинскиот факултет. За содржината на специјализациите свое мислење даваат и специјалистичките здруженија при Македонското лекарско друштво.

Специјалистичките турнуси треба да се спроведуваат на клиниките на Медицинскиот факултет, но исто така и во здравствените институции надвор од него. За да биде прифатена една институција за едукација на специјализанти, треба да исполнува просторни, кадровски и организациски услови за едукација на специјализанти.

ОДДЕЛ ЗА ЕДУКАЦИЈА

Трансформациите на здравствениот систем во Македонија подразбираат промени и во процесот на медицинската едукација. Медицинската едукација е долготраен процес кој го вклучува и оценувањето на професионалните способности, како дел од учењето. Неопходно е да се согледа важноста на оценувањето во подигање на квалитетот на медицинската професија, колегијалните односи и односот кон пациентите. Промените во медицинската едукација и оценувањето треба да бидат примарни, доколку се стремиме да ги достигнеме и задржиме стандардите на развиените европски земји. Со оценувањето се обезбедува добар стандард и квалитет во професијата, но тоа е без значајно доколку тоа не е: **верогоспојно, целисходно, транспарентно и објективно.**

Затоа е неопходно формирање на оддел кој ќе биде специјализиран за медицинска едукација и оценување. Местото на ваков оддел е на Медицинскиот факултет.

Притоа тој ќе има задача да обезбеди:

- Контрола на квалитетот на едукацијата;
- Подигање на професионалните стандарди на докторите;
- Промена на јавното мислење за нашите професионални стандарди;
- Мултидисциплинарен пристап во анализата на едукативниот процес;
- Транспарентност и објективност во оценувањето на стекнатите знаења, вештини и ставови, со употреба на современа методологија;
- Создавање јадро на експерти по медицинска едукација и оценување, кои ќе соработуваат со Институциите кои се задолжени да спроведуваат ваква дејност.

Задачите на одделот за едукација:

- Следење, анализа и советување за процесите на едукација и оцену-

вање, како на додипломската така и на постипломската настава;

- Организирање на работилници во врска со системот на медицинската едукација, за проширување на информациите и прифаќање на промените во медицинската едукација;

- Градење на критериуми за неопходните и пожелните карактеристики на лицата кои ќе се вклучат во системот на едукација;

- Промовирање и поширока имплементација на принципот „медицина базирана на научни докази,“ (Evidence Based Medicine) во секојдневната медицинска практика;

- Воведување на методологијата на критичка анализа на извршената работа (Medical Audit) во секојдневната медицинска практика;

- Анализа на методи за оценување кои се користат во моментот, од аспект на транспарентност, објективност, валидност и целисходност;

- Предлагање и промовирање на промени во методите за едукација и оценување;

За основање на Одделот за едукација неопходни се:

■ Кадар:

- ✓ Стручњаци: доктори и медицински авторитети, со квалификации за медицинска едукација, стекната и надвор нашата земја,
- ✓ Административен персонал

■ Просторна локација на Медицинскиот факултет

- Финансиски средства за одржување на дејноста административниот персонал и опрема.

РЕЗИМЕ

Покрај постоечките структури на Медицинскиот факултет, кои се задолжени за спроведување на теоретската, практичната настава и испитите за студентите, за да може да одговори на задолженијата во процесот на современата медицинска едукација Медицинскиот факултет треба:

- * да изврши реформа на наставата, според современите критериуми за медицинска едукација
- * да дава мислења на планот и програмата за практична обука на докторите
- * да формира Едукативна единица која ќе се грижи за анализа на постоечките едукативни и оценувачки методи и ќе иницира воведување на нови методи во наставниот процес

Треба да се спомене дека се ажурирани и ревидирани наставните планови и програми за постојните специјалности, при што е извршено ускладување со програмите кои се применуваат во земјите на Европската унија.

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	5
Што е акредитација?	6
Зошто е потребна акредитацијата	7
Акредитацијата на докторите во Европа...	8
... и во Македонија	9
ДОДИПЛОМСКА ЕДУКАЦИЈА	15
ЗАДОЛЖИТЕЛНА ПРАКТИЧНА ОБУКА	21
СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА И СУБСПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА	25
ОДДЕЛ ЗА ЕДУКАЦИЈА	26
РЕЗИМЕ	31

ЕДИЦИЈА

**ПРОМОЦИЈА НА СИСТЕМОТ
ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА ДОКТОРИТЕ
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ПРОФ. Д-Р МИЛЕНА ПЕТРОВСКА

**ЛИЦЕНЦИРАЊЕТО И
МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ**

Издавач:

ЛЕКАРСКА КОМОРА НА МАКЕДОНИЈА
И
ФОНДАЦИЈА ИНСТИТУТ ОТВОРЕНО
ОПШТЕСТВО

За издавачите:

проф. д-р Алексеј Дума
и
проф. д-р Владимир Милчин

Уредник:

Јосиф Џочков

Лектор:

Снежана Орловиќ–Стојановиќ

Графички уредник:

Бобан Козаров

Печати:

Европа 92

Тираж:

6000

FOUNDATION ФОНДАЦИЈА
OPEN SOCIETY ИНСТИТУТ
SOCIETY ОТВОРЕНО
INSTITUTE ОПШТЕСТВО
MACEDONIA МАКЕДОНИЈА

